

La gent del barri i la gent de fora

Construcció de l'autoctonia i processos d'alterització a Montbau

Treball de final de grau en Antropologia Social i Cultural
Recerca de temàtica lliure

Universitat de Barcelona
Facultat de Geografia i Història

Clàudia Serrats Mata
claudiaserrats2002@gmail.com

Universitat de Barcelona
Curs acadèmic: 2024/2025

Tutor: Mikel Aramburu Otazu

RESUM

Montbau, un barri de muntanya situat a la perifèria de Barcelona, ha estat històricament receptor de diversos fluxos migratoris. Aquests, conviuen amb una categoria social delimitada, però dinàmica: la dels autòctons. En aquest context, emergeixen les figures de “la gent del barri” i “la gent de fora”, construïdes mitjançant processos d’identificació i alterització complexes, on conflueixen fronteres simbòliques que ordenen les categoritzacions. Aquest article analitza la construcció de l’autoctònia, centrant-se en la figura dels establerts com a categoria d’anàlisi, caracteritzada per un sentiment d’arrelament i legitimitat territorial. Es planteja una perspectiva que entén la identitat com un fenomen socio-construït, dinàmic, relacional i en constant transformació. A partir d’aquí s’exploren les diferents alteritats al barri i els mecanismes simbòlics que les generen.

L’anàlisi es fonamenta en una etnografia de base històrica sobre el passat migratori del barri, combinant la revisió de fonts documentals amb entrevistes en profunditat a diversos informants locals, per interpretar els discursos i representacions que configuren el teixit social de Montbau.

PARAULES CLAU: autoctònia, frontera simbòlica, identitat/alteritat, (des)migrantització, categoria simbòlica

SUMARI

1. Introducció
2. Metodologia
  - 2.1. “Desmigrantitzant” la recerca
  - 2.2. Tècniques d’investigació
3. La construcció simbòlica de les categories socials
4. Ser del barri: fronteres de la identitat autòctona
  - 4.1. El barri de Montbau: descripció etnogràfica
  - 4.2. Marcadors simbòlics
    - 4.2.1. La perifèria
    - 4.2.2. Vida comunitària i participació al barri
    - 4.2.3. Identitats nacionals
      - 4.2.3.1. La llengua
5. Categories i (re)definicions de “l’altre”
  - 5.1. Percepcions de l’immigrant genèric al barri
    - 5.1.1 Els “pakis” i els “kebabs”
  - 5.2. Fer-se del barri: nativització dels immigrants interns
6. Conclusions
7. Referències Bibliogràfiques
8. Annexos

1. Introducció

En la dècada dels seixanta, es va crear la figura de l'alteritat dins el territori català entorn dels immigrants interns provinents d'altres regions del país. Des de l'antropologia social, diversos autors, com Barrera (1985), Comas d'Argemir i Pujadas Muñoz (1991), van abordar l'estudi d'aquestes migracions a nivell social, cultural i polític.

En un context franquista, el barri de Montbau –situat a la perifèria muntanyosa de Barcelona– va ser inaugurat per fer front a la manca d'habitatge provocada per l'èxode rural cap a zones industrialitzades del país, necessitades de mà d'obra. El barri va acollir majoritàriament treballadors amb ocupacions estables, molts dels quals eren funcionaris procedents d'arreu de l'Estat destinats a Barcelona, o ve població catalana d'altres zones i ciutadans d'altres barris de la ciutat.

Posteriorment, especialment a partir de les dècades següents, els immigrants interns van anar perdent protagonisme com a figura simbòlica social de l'*altre*, a causa de l'increment de persones provinents d'altres països, les quals van guanyar visibilitat com a nova forma d'alteritat a la ciutat. Molts d'aquests immigrants internacionals es van establir en les mateixes àrees residencials (generalment perifèriques) de Barcelona, que havien acollit els immigrants nacionals. Així, actualment, en aquests espais, la trajectòria migratòria dels primers tendeix a passar-se per alt (Mata-Codesal i Aramburu, 2025), identificant-se amb una autoctonia naturalitzada. És en part per això, que l'estudi de les migracions a Espanya es redueix a la immigració internacional com a categoria analítica (Mata-Codesal, 2016).

Aquest article s'insereix dins la línia d'estudis que proposa analitzar els processos de fronterització simbòlica (*boundary making*) aplicats a determinades mobilitats, emfatitzant el caràcter socioconstruït d'aquestes (Aramburu i Mata-Codesal, 2025; Clua i Fainé, 2011; Delgado, 2003; Lurbe i Santamaría, 2007; Mata-Codesal, 2016). Per a dur a terme aquesta anàlisi, emprarem el concepte de “desmigrantització” de Diana Mata-Codesal (2016), desenvolupat a partir de la idea dels “graus d'immigratat” introduïda per Delgado (2003). Aquestes aportacions fan referència a la construcció de la categoria simbòlica d'“immigrant”, i a l'etiquetatge simbòlic de diferents migracions.

Partint d'aquest propòsit, la intenció principal de l'article és analitzar els processos de creació d'autoctonia, explorant les transformacions, limitacions, i

reestructuracions dels marcatges simbòlics que delimiten els habitants de Montbau. Tenint en compte el factor relacional de la construcció de les categories simbòliques, és necessari examinar com es construeix la població “del barri” en relació als “altres”, emfatitzant la complexitat i multidireccionalitat no dicotòmica dels processos d’identificació i alterització.

L’objectiu general és problematitzar les classificacions socials configurades per categories simbòliques com “la gent de tota la vida” i “els de fora”, experiències d’identitat o alteritat representades col·lectivament en diversos discursos, emmarcades per les constel·lacions històriques del barri i que conviuen físicament i socialment. Això permet contemplar la producció i transformació de les categories simbòliques en contextos sobremoderns i globalitzats (Lurbe i Santamaría, 2007: 66), seguint les lògiques imbricades del nou racisme fonamentalista cultural (Stolcke, 1995; Aramburu, 2002) i els significats de la identitat nacional catalana.

L’article s’estructura en diverses parts. En primer lloc, es presenten algunes reflexions metodològiques sobre el treball de camp i el posicionament de la recerca. A continuació s’aborda el marc teòric entorn de la construcció simbòlica de les categories socials, i tot seguit s’analitza com es defineixen les fronteres identitàries dins del barri que conformen l’autoctònia, distingint els marcadors simbòlics d’aquesta categoria al barri de Montbau. Posteriorment, esbossarem les categories de l’“altre” i els diferents “graus d’immigrat” detectats al barri, com a estratègies d’alterització per part de “la gent del barri”, analitzant alguns processos d’etiquetatge que han (des)migrantitzats certes mobilitats. Finalment, s’examina el comerç com a espai d’hipervisibilització de l’alteritat immigrant, i representant de la imatge d’immigrant genèric al barri. Es conclou amb un petit recull dels resultats principals i una reflexió sobre les categories analitzades.

2. Metodologia

2.1 “Desmigrantitzant” la recerca

Aquesta investigació vol contribuir a l’estudi antropològic de l’alteritat mitjançant una “desmigrantització” metodològica (Mata Codesal, 2016), que implica repensar i desplaçar el focus de l’anàlisi de l’“altre immigrant” cap a la figura sovint naturalitzada dels autòctons. En altres paraules, l’article proposa metodològicament analitzar com

certes mobilitats es perceben com a migracions i com es construeix la categoria sociopolítica de l'“immigrant” (Lurbe i Santamaría, 2007).

A partir d'aquesta perspectiva, per observar els processos simbòlics de classificació social, es fa servir com a unitat d'anàlisi el punt de vista dels “autòctons”, “la gent d'aquí”, “els de tota la vida”, com a figura habitualment invisibilitzada en estudis sobre les migracions, i carregada de privilegis estructurals (Mata Codesal, 2016). La finalitat és analitzar les fronteres que defineixen la inclusió o exclusió sense reforçar les jerarquies i categories simbòliques tradicionals de les ciències socials, sinó qüestionar les classificacions establertes entorn la mobilitat i la pertinença (Lurbe i Santamaría, 2007).

2.2. Tècniques d'investigació

La recerca s'ha dut a terme a través d'un enfocament etnogràfic qualitatiu, basat en un treball de camp que combina l'observació participant, i entrevistes semiestructurades a veïns i veïnes del barri de Montbau. Les entrevistes s'iniciaven sempre amb preguntes generals sobre el passat i el present del barri, permetent que la figura de l'“immigrant” i d'altres alteritats emergissin espontàniament com a subjectes socialment rellevants, sense imposar cap categoria prèvia.

En total, es van realitzar 21 entrevistes a 16 persones (vegeu Annex 2), enregistrades amb una gravadora de veu –amb consentiment previ dels participants– i transcrites. El treball de camp s'ha complementat amb una recerca de fonts històriques, bibliogràfiques i periodístiques, i amb l'estudi d'altres etnografies urbanes en contextos similars (Aramburu, 2002; Mata-Codesal, 2020; Barreras, 1985; Comas d'Argemir i Pujadas Muñoz, 1991; Albeda et al., 2017), que han permès traçar comparatives i situar històricament un context urbà més ampli, així com textos literaris testimonials que han enriquit l'anàlisi dels processos identitaris d'una Barcelona perifèrica (Pérez Andújar, 2011). Totes les anotacions, observacions i reflexions personals han estat recollides en un diari de camp.

El treball de camp es va realitzar en dues fases principals: la primera, de gener a abril de 2023; i la segona, de novembre de 2024 a febrer de 2025.

3. La construcció simbòlica de les categories socials

Els estudis sobre la construcció simbòlica de les categories socials tenen una llarga trajectòria dins l'antropologia social. Autors com Fredrik Barth, Michèle Lamont i

Anthony Cohen (Lamont et al., 2015) han investigat les classificacions socials, mostrant que són les fronteres (*symbolic boundaries*)—i no els continguts interns dels grups— les que estructuraven la diferència social.

Aquestes aportacions són clau per entendre com es generen i sostenen les categories d’“autoctonia” i “alteritat” en contextos urbans contemporanis com el de Montbau. El treball de camp etnogràfic i la meua pròpia experiència com a habitant del barri m’han permès observar l’existència constant d’expressions com “ser del barri de tota la vida” o “ser d’aquí, de sempre”, que designen una autoctonia naturalitzada atribuïda a determinades persones que conformen una comunitat simbòlica (Cohen, 1985).

Aquestes classificacions són socialment construïdes, flexibles i mutables: constantment es desfan, s’entrellacen o es reforcen en funció dels contextos històrics i de les relacions socials específiques (Clua i Fainé, 2001: 59). Els processos que desemboquen en aquesta categorització social són experiències particulars d’identitat i de creació de diferències, estructurades per processos de fronteritzacions i etiquetatges simbòlics (Mata-Codesal i Aramburu, 2025: 5). Aquests fenòmens socials operen gràcies a l’establiment dels “límits d’extensió”: una distància amb els “altres” que permet afirmar la no-pertinença a un grup determinat (Penchaszadeh, 2008: 56). En aquest procés, cal explorar els significats simbòlics que les diferències adquireixen en un imaginari compartit, i no establir quines són aquestes diferències “objectivament” (Cohen, 1985: 12).

No ens diferenciem perquè siguem diferents, sinó pel nostre desig de diferenciar-nos. Aquestes diferenciacions encapsulen la identitat de la comunitat, que només pot sorgir a través de la interacció social, quan ens topem amb allò desconegut i rebusquem elements i característiques totalment arbitràries (Mata-Codesal, 2016), que “no encaixen” en les expectatives socials preestablertes i que s’encarnen en dissemblances culturals o biològiques que esdevenen marcadors simbòlics (Clua i Fainé, 2011: 59).

4. Ser del barri: fronteres de la identitat autòctona

L’autoctonia, com ja hem comentat, és una categoria sovint poc qüestionada que designa la pertinença a un *nosaltres*: els establerts, els que “són del barri”, i no els “que venen de fora”. Però què vol dir realment “venir de fora”? I què significa “romandre” a un lloc?

En el context etnogràfic, la construcció del “nosaltres” es fonamenta en la categoria central de “migrant”, que traça una, o diverses línies divisòries frontisses respecte a la noció d’autoctonia (Mata-Codesal i Aramburu, 2025), desenvolupant una identitat col·lectiva. Aquesta identitat ha estat dinàmica i canviant en funció de les fronteres simbòliques del moment.

“Ser del barri”, tal com s’expressa en les converses recollides etnogràficament, designa una categoria específica arrelada territorialment, sovint i aparentment legitimada pel temps de permanència i l’antiguitat: “ser de tota la vida”. Com diu la Maria quan li pregunto si se sent del barri: “Home! Tu diràs! Són molts anys aquí, 56, vull dir tela, de tota la vida” (Maria, 54 anys).

Aquest grup *nostrat* (Barrera, 1985: 213) no és una categoria amb característiques essencials, sinó un producte de relacions que es despleguen en un context i moments concrets, consolidat per un fort sentiment de pertinença que deriva en una identitat molt arrelada al territori, i amb interessos i necessitats “comunes”. Però no tothom pot formar part d’aquest “nosaltres” que disposa d’un poder estructural per ordenar el barri. Aquesta categoria està delimitada per relacions de major o menor proximitat, regulades per fronteres simbòliques que determinen la pertinença o distància a les categories. D’aquesta manera, es posen en joc mecanismes de classificació social que determinen qui és considerat com veí legítim, com a establert, i qui és percebut com a foraster.

En aquest procés complex i multidireccional i dinàmic (Lurbe i Santamaría, 2007), la construcció d’aquestes fronteres —que defineixen el grup com a “normal” i no com a “diferent”— es va conformant a partir d’estereotips i prejudicis, que esbossen una sèrie de representacions i perfilen una autoimatge col·lectiva fictícia (Cohen, 1985: 110), sobre la qual es basa la identitat.

Seguint aquesta línia, la idea de “comunitat imaginada” de Benedict Anderson (2006), es basa en la creença en una col·lectivitat homogènia, tot i estar formada per individus molt diversos. L’autor utilitza aquest terme per referir-se al nacionalisme com a ideologia socialment construïda, però, traslladat a un nivell *micro*, podem afirmar que certes característiques que imaginem la comunitat també es manifesten en la creació simbòlica de les categories al barri de Montbau. L’aparent cohesió funciona com un mur simbòlic que divideix i segrega les identitats col·lectives, mitjançant la imaginació d’una identitat i pertinença col·lectiva i compacta, en contraposició a una

identitat anàloga: l'alteritat. Aquesta narrativa compartida es fabrica mentalment com un constructe que simbolitza la comunitat, que dona forma al conglomerat de representacions i percepcions del “nosaltres” i d’“ells”.

4.1. Montbau: descripció etnogràfica

El barri de Montbau forma part del districte d’Horta-Guinardó, de Barcelona. Geogràficament, es troba entre la Serra de Collserola i la Ronda de Dalt, i entre Mundet i l’Hospital de la Vall d’Hebron. En els seus orígens, el barri, es va concebre com una “ciutat satèl·lit” (Giménez i Compte, 2018: 51), dissenyada per ser autosuficient, amb totes les infraestructures i serveis necessaris.

Ara com ara, però, això es tradueix en una situació d’aïllament respecte d’altres barris, que ha generat també un cert hermetisme social. Molt veïns comparteixen un sentiment identitari vinculat al barri, creant un discurs hegemònic que lliga l’autoctonia amb la pertinença al territori. Aquesta comunitat simbòlica s’ha construït al llarg de diverses generacions, a través de dinàmiques de proximitat, que generen sòlids *nosaltres* (Barrera, 1985: 450). El temps de residència és un factor clau per a l’adscripció a la comunitat del barri, com es pot observar en els títols dels següents articles, que mostren aquest ideari: “El barrio de los veteranos” (Uniteva Montbau, 2011), o “Montbau, edificios, vecinos y vegetación con muchos años” (Uniteva Montbau, 2016).

Montbau ha estat el barri amb l’índex d’envelliment més alt de Barcelona des de 1997 fins al 2019 (Ajuntament de Barcelona, 2025b). El sector de la població de més de 65 anys ja no destaca amb tanta diferència respecte a altres barris de la ciutat, gràcies a l’augment del flux migratori de població estrangera (Ajuntament de Barcelona, 2025a) i a l’arribada de residents procedents d’altres barris de Barcelona. Montbau és un dels barris perifèrics barcelonins que ha acollit, per una banda, immigrants interns, i per l’altra, internacionals, a causa dels preus del lloguer més assequibles en comparació a l’oferta del centre de la ciutat.

Des del 1997, el barri manté una població al voltant dels 5.000 habitants (Ajuntament de Barcelona, 2025c), tot i que va ser construït inicialment per acollir fins a 10.570 persones (Giménez i Compte, 2018). Molts d’aquests primers residents eren immigrants d’altres parts de l’Estat, d’altres barris de Barcelona, i de pobles rurals de Catalunya (vegeu Annex 1). Tots ells eren treballadors, però en diferents nivells: la

majoria (73,05%) eren obrers qualificats, artesans, i empleats o funcionaris de categoria modesta; la resta eren, en menor mesura, obrers no qualificats (10,78%) o comerciants, autònoms i funcionaris de categoria mitjana (15,05%) (Gimenez i Compte, 2018¹). Gràcies al treball de camp, es pot afirmar que alguns d'aquests veïns i veïnes van accedir als habitatges mitjançant mecanismes clientelars², com també s'expressa en un article periodístic sobre el barri: “Todos los que vinieron aquí eran enchufados, todos con recomendación” (Uniteva Montbau, 2011).

L'alcalde Porcioles va voler planificar el tipus de persones que havien d'anar a viure al barri, amb la voluntat de crear el que ell anomenava un “còctel social”, barrejant diferents nivells adquisitius i diversitats d'origen, generant una convivència de diferents estrats socials. Segons Giménez i Compte (2018: 49), no queda clar si aquesta premeditació tenia com a objectiu la integració dels nouvinguts d'arreu d'Espanya a la societat barcelonina o, més aviat, la dissolució d'una autoctonia en una nova societat “híbrida”, que aglutinava totes les identitats que constituïen la Barcelona de l'època.

Aquest passat ha fet sorgir una identitat de classe mitjana al barri (Brettell i Nibbs, 2011), que situa Montbau dins una escala simbòlica de categorització en relació amb l'estatus social amb altres barris del voltant: “De todos los barrios que hay por aquí: Sant Genís, Vall d'Hebrón, la Teixonera... ¡Este es el mejor! És un barrio de categoría”. (Antonio, 88 anys)

4. 2. Marcadors simbòlics

Gràcies al treball de camp i a l'anàlisi dels materials recollits, he pogut identificar diversos límits simbòlics que delimiten la comunitat simbòlica dels montbauencs. Aquestes fronteres contribueixen a definir i construir la identitat autòctona –el “nosaltres establert”, “la gent del barri”– com una categoria excloent. Això permet analitzar els processos discursius mitjançant els quals es construeix aquesta identitat, per tal de problematitzar-la.

---

¹ Dades extretes del dossier informatiu del Patronat Municipal de l'Habitatge de 1963.

² De la primera fase es van cedir 20.165 m² al Patronato de Casas Militares del Ministerio del Ejército (uns 500 habitatges) per a militars retirats, amb preus assequibles a “sus reducidas posibilidades”. En la segona hi va haver la construcció d'habitatges per al Patronato de Casas Militares del Ministerio del Aire, a disposició personal (Giménez i Compte, 2018: 68).

Quins són els diferents elements que poden entrar en joc en un procés de negociació sociosimbòlica per determinar si algú és reconegut com a membre legítim d'aquesta comunitat? L'objectiu aquí no és establir de manera exhaustiva tots els eixos i trets que configuren una comunitat simbòlica, sinó explorar les autopercepcions de veïnatge autòcton i les estratègies de simbolització activades pel discurs hegemònic que reforcen les fronteres identitàries, que delimiten i fronten la categoria de "la gent del barri".

4.2.1. La perifèria

La condició perifèrica de Montbau, marcada per la seva ubicació i el seu urbanisme, és un eix central en la construcció simbòlica de la seva identitat col·lectiva. Els veïns sovint es refereixen a Montbau com si fos un poble independent al funcionament de la ciutat: "Montbau és com un poble [...] Quan estava al centre era molt diferent, perquè aquí hi ha aquest sentit de comunitat. Fins i tot quasi geogràficament estem una mica separadets" (Susana, 43 anys).

La construcció simbòlica de l'espai està configurada de manera dialèctica, perimetrant el grup (el barri) amb altres comunitats (Barcelona), com a marca externa (Cohen, 1985: 58). Aquest contrast sovint és un tema central en les converses quotidianes al barri, on es compara la ciutat de Barcelona —sorollosa, bruta, amb massa edificis i poc verd— amb el barri, que es percep com tranquil, comunitari, i amb molts parcs: "Aquí hi ha espais oberts i poc tràfic. És ideal per tenir criatures. [...] És un poblet, ens coneixem tots. Llavors surts al carrer i sempre et trobes a algú, coneixes als veïns, sempre tens aquesta tranquil·litat que la ciutat no et dona." (Maria, 55 anys)

Aquest simbolisme genera la percepció entre els veïns i veïnes que el barri es desenvolupa al marge de Barcelona, fet que afavoreix un sentiment d'exclusió i oblit per part de l'administració municipal. Sovint s'han fet demandes per part del veïnat a l'Ajuntament de Barcelona, assenyalant mancances de serveis de proximitat i mobilitat, i d'altres equipaments públics, en un context urbà on hi ha una lluita constant pels escassos recursos municipals destinats als barris (Mata-Codesal, 2020):

Tot és dels anys 60. No han reparat gairebé res. Costa molt que reparin. Ara han fet varies fases, però hòstia, necessitem que ens asfaltin, que arreglin aparcaments, que treballin per poder recuperar el comerç. Que renovin el

local social, que és el lloc de trobada del barri. Mira, no s'ha fet cap obra des de 1963. Han de millorar la segona fase, i falta arreglar Vayreda cap avall. Falten fer coses que mica en mica, i espero que a partir d'aquí podem aconseguir un centre cívic, poder arreglar sala polivalent o ampliar-la. És l'únic barri de Barcelona que no té centre cívic! L'únic que no en té! O bueno un casal. Tenim la sala polivalent, però és un nyap. A base de reivindicar molt al final vam aconseguir que l'ajuntament fiqués la infraestructura i gent que el dinamitzi. (Ignasi, 57 anys)

Javier Pérez Andújar (2011), a “Paseos con mi madre” descriu amb detall el context simbòlic suburbà i perifèric de Sant Adrià del Besòs en diversos moments històrics. L'autor aborda aquests imaginaris des de la literatura testimonial, mitjançant un relat que simbolitza l'espai i les identitats que s'hi generen³. En el seu relat, el riu Besòs opera com a línia divisòria simbòlica entre dos espais: la perifèria i Barcelona, amb una càrrega simbòlica diferenciadora i excloent. A Montbau aquesta funció la compleix la Ronda de Dalt, segons el discurs dels i les veïnes, que reforça la percepció de viure als afores. Aquesta barrera és objecte de reivindicacions veïnals des de fa dècades, reclamant el seu cobriment per millorar la connexió interurbana: “La ronda la van fer prometent-nos que la taparien, i mira on estem! Des del 92 saps? [riu] I estem bregant perquè la tapin, quan ja era una promesa que van dir que farien al construir-la.” (Ignasi, 57 anys)

Discursivament, aquesta percepció de no formar part de Barcelona, té uns efectes explícits, com explica la Macarena:

Nosaltres seguim dient “anem a Barcelona”, quan anem al centre, des de petita. Avui nem a Barcelona! Abans tenies que agafar l'autobús i era una hora anar a plaça Catalunya. Fins que no vaig ser gran no coneixia Barcelona, i et

---

³ En aquest treball comparo la mirada de Javier Andújar sobre el simbolisme perifèric de l'espai i les identitats amb el cas etnogràfic de Montbau. Tanmateix, cal remarcar que l'objectiu no és establir una equiparació entre ambdós barris en termes socials, ja que, tant històricament com actualment, presenten realitats diferenciades pel que fa sobretot la classe social, d'entre altres aspectes sociodemogràfics.

dic més, Plaça Catalunya i poca cosa més. Jo no havia anat a l'Eixample ni a molts puestos. [...] Llavors van ficar el metro i bueno, però era un pal tenir que anar a una hora d'autobús per anar a plaça Catalunya o a plaça Espanya, una altra hora! (Macarena, 57 anys)

L'Esperanza explica, quan recorda quan va arribar al barri el 1967: “Yo pensé que me traían a Barcelona pues a la Plaza Cataluña o a la Plaza España. Y cuando vine aquí era peor que mi pueblo, ¡y me llevé una desilusión!” (Esperanza, 82 anys).

Per aquest motiu, Andújar expressa per a referir-se a aquests contextos suburbans: “Nuestra Barcelona no llegaría nunca hasta Barcelona. Y, al revés, para llegar a nuestra Barcelona habrá que ir más allá de donde alcanza el metro (Pérez Andújar 2011: 23). [...] Habían venido a vivir a Barcelona y no iba a pisar Barcelona en lustros, quizá en su vida (Íbidem: 20).

Els blocs d'habitatges de gran capacitat, com molts a Montbau, esdevenen símbols d'aïllament, formant part d'un paisatge discordant al de l'Eixample. Pérez Andújar nomena a aquesta escenografia com *La internacional de los bloques* (Íbidem: 107). Aquests paisatges urbanístics elaboren una representació simbòlica de l'espai i una identitat comuna que comparteix una forma de vida de barri allunyada del centre, desmuntant altres identitats que es troben en negociació entorn dinàmiques i relacions més àmplies.

A causa de la seva ubicació perifèrica, Montbau es va convertir, durant un període, en un espai marcat pel tràfic freqüent d'heroïna, fet que va generar un fort estigma com a barri marginal i problemàtic (Wacquant, 2007). Aquesta memòria és present en tots els relats dels informants, que recorden aquella etapa com una època dura: “És que era un barri una mica marginat abans, on es va introduir la droga i era un lloc que es trepitjava molta droga i molts companys de la infantesa van morir o van anar a la presó per aquesta situació” (Maria, 55 anys).

Amb el pas del temps, però, la reacció col·lectiva a aquest estigma ha estat una revalorització simbòlica del barri, especialment entre els veïns autòctons, que tendeixen a destacar-ne la qualitat de vida i a diferenciar-lo d'altres zones. Molts atribueixen aquest canvi a les transformacions urbanístiques prèvies als Jocs Olímpics del 1992, quan es va impulsar una “neteja” urbanística amb una clara perspectiva

higienista des de l'alcaldia: "Al 92, en convertir-se Vall d'Hebron en ciutat olímpica, van fer una neteja molt important al barri, i a partir d'aquí va ressorgir com un barri residencial a Barcelona" (Ignasi, 57 anys).

Aquest procés es pot entendre com una rèplica de les pràctiques d'estigmatització internes descrites per Wacquant (2007), en què es desplacen connotacions negatives cap a altres barris o grups per reforçar simbòlicament una identitat diferenciada i més respectable. Com explica la Susana:

Cada vegada jo crec que té més bona imatge el barri. Això no és com Barcelona, però molt ben comunicat, molt més verd i així, el mateix que abans, però ara la gent prioritza més això [espais verds i tranquil·litat]. A més, a Barcelona, al centre, s'ha posat molt xungo. Tu estàs al Raval i el Raval mai ha estat... Però que gent d'altres llocs que han vingut s'han buscat un pis al centre i han dit 'jo me'n vaig a un altre lloc'" (Susana, 43 anys).

4.2.2. Vida comunitària i participació al barri

Com he introduït en l'apartat anterior, la vida comunitària és un recurs simbòlic que representa la cohesió idealitzada de la comunitat, com un espai harmoniós entre el veïnat gràcies a una companyonia profunda horitzontal, com descriu Anderson (2006:25) quan ens parla de la "comunitat imaginada" de la nació. En aquest cas, però, ens referim a una comunitat de veïnatge que comparteix una identitat també imaginària. Això es reflecteix en converses amb els informants i en la revista del *Ressò*, una revista publicada per veïnes voluntàries al barri: "Que a Montbau ens agrada la convivència ho sabem tots: és un barri fet de comunitat, de xarxes de veïns que treballen plegats per fer-lo millor, i això ens fa sentir més orgullosos" (El *Ressò*, núm. 19). "Típic que es diu que és un barri poble, que és com un poble dins la ciutat, i està a la muntanya i tots ens coneixem, tenim manera de fer comunitat" (Ignasi, 57 anys).

Aquesta forma de vida es percep com a "natural" del barri, i es veu trencada per aquells que no en formen part (Cohen, 1988: 109). Així, opera com una frontera discursiva, ja que els habitants sovint ho utilitzen com a límit simbòlic que els separa de la gent que ha vingut "de fora". Els vincles de confiança i reciprocitat veïnals són enyorats pels veïns de "tota la vida", a causa dels processos de globalització que han despersonalitzat les relacions i espais. Tot i això, aquesta idea de comunitat continua seduïnt als residents autòctons. Aquests múltiples "nosaltres" busquen defensar els seus límits dins d'un tot inclusiu, amb una solidaritat veïnal efectiva i el

desenvolupament de relacions personalitzades que, a la ciutat individualitzant, són impracticables o molt difícils de mantenir (Barrera, 1985: 78):

[...] Ahora ha cambiado tanto que ahora ya la gente ya no... que ya no hay tanta confianza entre los vecinos. [...] Lo primero, aquí ha venido mucha gente de fuera porque han alquilado los pisos. Aquí en este de aquí [bloc] de la explanada dice que la mayoría son inquilinos. (Esperanza, 82 anys)

La gent no és com abans. Tu no fas vida de barri. Te'n vas cap aquí cap allà no et quedes al barri, no és com abans. Antigament, treies les cadires i la gent baixava les cadires fent la xerrada. No era com ara, no hi havia tele [...] (Lluïsa, 84 anys)

“[...] Sorties i ja et trobaves a gent coneguda, poc o molt, però ara pots entrar i sortir unes quantes vegades i costa de trobar gent del barri. S’han anat fent més grans i cada vegada hi ha més gent de fora. És diferent eh, era un altre [moment]”. (Núria, 80 anys)

Aquest relat evidencia com la noció d’autoctonia es construeix des d’una percepció de pèrdua d’un passat col·lectiu compartit, i és concebuda com a organisme sociològic que avança en el temps de manera homogènia, cohesionada i sòlida (Barrera, 1985: 48), reforçant la distinció simbòlica entre els *de sempre* i *els nous*, identificats respectivament amb els *del barri* i *de fora*.

Aquesta creença es pot veure reflectida a l’apartat d’Història del *Ressò*: “[la revista] És un mitjà de comunicació i cultura seguint l’estela dels avantpassats [...] Per a mantenir viva la nostra història [...]”. (Associació de Veïns de Montbau, s.f.)

La història compartida s’utilitza com a recurs simbolitzador que construeix selectivament el passat, fent-lo ressonar amb influències i propòsits contemporanis, distorsionant a través de reconstruccions interpretatives (Cohen, 1985: 99-104). Aquest procés tendeix a essencialitzar i atemporalitzar la identitat col·lectiva (Clua i Fainé, 2011), tancant la història en ella mateixa i remuntant l’origen de la pertinença. Aquesta narració del passat actua com una eina simbòlica per expressar la continuïtat entre el context, les persones i la memòria, reafirmant així una identitat “autèntica” de la comunitat davant les possibles forces de canvi (Cohen, 1985: 104).

L’arribada de nous veïns i els processos de globalització individualitzants, han generat la sensació de pèrdua de participació en el teixit associatiu del barri. La

participació veïnal, com a límit simbòlic, s'utilitza com a element central en processos de diferenciació, posats en marxa pels habitants originals del barri per a identificar-se i diferenciar-se de veïns i veïnes que han arribat posteriorment. En un context en què l'autoctonia pot ser qüestionada, a causa de la varietat d'orígens, i no és directament utilitzable com a recurs discursiu en els processos de diferenciació grupals locals, la participació veïnal adquireix un valor identitari (Mata-Codesal, 2020).

A una veïna del barri, que participa sovint a diferents entitats li pregunto per què creu que hi ha menys gent organitzant les festes del barri, i respon: “Som els mateixos que ens anem movent de lloc en lloc, però som els mateixos. Llavors dius: per què no ve gent nova? Hi ha gent nova al barri vivint, i on està aquesta gent? Només gaudeix d'aquestes activitats? Home...” (Maria, 55 anys) “La gent no valora el fet de fer una vida associativa i participar al barri. La gent procura per lo seu i li agrada que li preparin les coses, i després hi ha un grup reduït de persones que intenta gestionar això.” (Ignasi, 57 anys)

4.2.3. Identitats nacionals

El nacionalisme és un element decisiu en la negociació de l'adscripció al barri, actuant com a factor simbòlic que traça límits d'inclusió o exclusió dins la comunitat de drets compartits de l'estat nació, basada en el mite d'una cultura comuna (Aramburu, 2002:26). Aquesta forma de imaginar pertinences col·lectives i identitats, és imaginària i socioconstruïda: les nacions no existeixen per elles mateixes, sinó perquè les persones hi creuen (Anderson, 2006).

La identitat nacional opera com a frontera simbòlica en dos sentits. Per una banda, internament dins la nació espanyola, entre dues categories simbòliques molt marcades al barri, amb precedents històrics en els seus inicis: els castellans, i els catalans. Aquests darrers s'apropen a un “nosaltres” més pur, mentre que els primers són sovint desmereixedors de formar part de “la gent del barri”, pel fet de no compartir la identitat catalana, fortament vinculada al barri. Diversos informants d'origen no català ho expressen de diverses maneres, com fa Esperanza: “Creo que la gente catalana siempre se ha sentido más del barrio por ser catalana. Y ahora sigue habiendo eso, sigue así” (Esperanza, 82 anys).

Aquesta adscripció es regeix per criteris que delimiten qui pot formar part del “català-català”⁴ i com es negocien els graus de proximitat nacional, tenint en compte l’“altre” no-català històricament, en l’elaboració de discursos d’inclusió o exclusió al barri (Clua i Fainé, 2011).

La identitat catalana, en aquesta equació, es converteix en una estratègia emocional que vindica un ideal romàntic transformat en la realitat identitària (Barreras, 1985: 318), d’una “comunitat imaginada”. Aquesta es representa com a moderna i avançada, en contrast amb una imatge d’Espanya —especialment el sud— percebuda com “endarrerida” (Mata-Codesal i Aramburu, 2025). L’immigrant intern era entès com algú “sense cultura”, una *tabula rasa*, “acultural”, amb “una cultura força més baixa” (Ignasi, 57 anys). Aquest pensament encara forma part de la representació col·lectiva dels castellans en general, també entre ells, com expressa la Esperanza, d’origen burgalès, quan parla dels primers habitants del barri:

Estaban en su casa, igual era gente más preparada. Seguro que estaban mas preparados que uno que venía de un pueblo que solo sabía ir al campo [...] Veo a los catalanes como de otra manera, igual más inteligentes, ¿tienen algo, eh, los catalanes! Igual vas a Andalucía y tienen otra cosa... más ignorantes igual. (Esperanza, 82 anys)

Alguns informants busquen identificacions amb altres països del nord d’Europa (Barrera, 1985: 376), com a imatge referencial de “progrés”: “Quan ve un ciutadà d’Europa, et pot acabar entenent d’alguna manera, perquè venen d’un país molt més obert de ment a nivel polític i ideològic.” (Ignasi, 57 anys)

Aquest discurs se sosté en part per la manca d’alfabetització de molts immigrants interns, que provenien de contextos rurals, amb “poca educació”, segons els informants, en contraposició a una Catalunya on, segons es percep, “des dels anys 30 la Generalitat va organitzar escoles públiques perquè tots els nans estiguessin escolaritzats [...] El nivell d’alfabetització aquí era més alt.” (Anna, 64 anys): “Aquí

---

⁴ Així és com anomenen nombrosos informants al català genèric, per consanguinitat i defensor de catalanisme, d’entre altres. És la categoria més catalanitzada al barri, totalment vinculada al nacionalisme català com a projecte cultural identitària.

son como más educaos, más... no sé, de otra manera. No se puede comparar un catalán con un andaluz, seran más educaos.” (Esperanza, 82 anys)

Alguns immigrants interns, com l’Antonio, construeixen una autoctonia barrial obertament desvinculada del catalanisme, identificant-se amb el barri des de les seves pròpies lògiques i dinàmiques, tot mantenint la seva identitat lligada al lloc d’origen: “A ver, mi barrio es Montbau. Yo soy español, nacido en Burgos, y con residencia en Barcelona. [...] Yo catalán pues bueno, no lo sé. Yo no me sé las costumbres ni bailo sardanas ni estoy para la independencia.” (Antonio, 88 anys)

Es genera així una especificitat de lloc (Albet i Benach, 2012), com a condensació d’una barreja de relacions locals i globals, que s’embriden en el barri i produeix una vida social que no existeix a cap altre lloc (2012: 128).

Per altra banda, la frontera simbòlica del projecte nacional identitari opera en un altre sentit, davant d’un “altre més altre”: l’immigrant provinent d’un altre país. La identitat nacional espanyola, en aquest nou joc de categories, es presenta com una col·lectivitat territorialment esculpida, que permet o denega la inclusió d’individus amb “altres cultures” mitjançant la seva integració, en funció de pactes simbòlics que combinen criteris biològics, culturals, i sobre tot civilitzadors (Clua i Fainé, 2011). L’Antonio ho expressa d’aquesta manera: “La gente tiene que ser cívica, se tiene que estar civilizao, ajustarse a las reglas de urbanidad, de convivencia de un pueblo o de un país. Se tienen que hacer las cosas como hay que hacerlas aquí.” (Antonio, 88 anys)

Mentre entrevistava a la Teresa, comentava que els immigrants estan “civilitzats” quan “ya están acostumbrao a nuestras costumbres, a todo, civilizao, al mismo nivel que los españoles vaya.” (Teresa, 88 anys)

Amb aquest significat, la frontera de la identitat nacional vincula la pertinença nacional al “nosaltres” del barri, i situa “els de fora” com a identitats essencialment diferents. Això es tradueix en dinàmiques socials que rebutgen l’arribada dels immigrants estrangers com a persones que no pertanyen al barri, en no formar part de la “comunitat imaginada” de la nació espanyola.

4.2.3.1. La llengua

A causa de la proximitat entre la catalanitat i la idea l'autoctonia més pura al barri, la dimensió sociolingüística esdevé un factor cultural clau per obtenir la membrisia simbòlica de "ser del barri" i en la construcció del "nosaltres" ètnic català.

El passat històric de repressió de la catalanitat ha deixat una petjada forta a la comunitat autònoma, encara present en l'imaginari dels veïns i veïnes: "A casa sempre hi ha hagut els castellans, que venien de fora i no aprenien català i havíem de parlar castellà nosaltres." (Ignasi, 57 anys)

La llengua catalana, com a símbol identitari i de resistència durant el règim franquista, és percebuda com una frontera simbòlica d'inclusió i integració dins la comunitat. Parlar català es presenta com una eina d'accés (Clua i Fainé, 2011; Frekko i Kathryn, 2013), un indicador d'esforç i respecte cap a la cultura local. La seva absència es pot viure com una manca de voluntat d'integració: "Oï que si vaig a Anglaterra hauré de parlar anglès? Per què no ho fan els andalusos?" (Miquel, 84 anys)

Com assenyalen Frekko i Kathryn (2013), el discurs identitari català s'ha basat sovint en un ideal romàntic monolingüe, que oposa català i castellà com a identitats mútuament excloents. Aquesta oposició genera una frontera simbòlica clara en les relacions i dinàmiques entre la població catalana i les persones immigrades, tant d'altres parts de l'Estat com de l'estranger.

5. Categories i (re) definicions de l'"altre"

L'alteritat és clau per entendre la construcció del "nosaltres" al barri (Mata-Codesal, 2016). Les figures d'alteritat en relació amb les categories de "la gent del barri" i la "gent de fora" es troben fortament condicionades per la mobilitat de les persones, i l'"altre" és qui rep l'etiqueta d'immigrant. En paraules de Penchaszadeh (2008: 54), l'estranger és una figura simbòlica que defineix les fronteres de la comunitat, donant forma al límit d'extensió d'allò que no és la comunitat, mitjançant la diferència, així construint la trama identitària. Aquesta figura, en el cas de Montbau, es construeix des del punt de vista dels qui es consideren autòctons, que activen mecanismes simbòlics per diferenciar-se de l'"altre", a través de la vinculació, o la no vinculació simbòlica a un espai (Ibídem.). Així, ser immigrant no depèn exclusivament d'haver nascut fora, ni viure tota la vida en un lloc garanteix l'autoctonia.

Delgado (2003) introdueix el concepte de “grau d’immigratat” per explicar que la condició d’immigrant no és objectiva, sinó assignada simbòlicament i socialment entre les categories de l’establert i el migrant (Mata-Codesal, 2016), situant-se en una posició liminar (Barrera, 1985: 331), estan aquí, però diem d’allà. La gradació que proposa va més enllà de la visió dicotòmica entre migrant o no migrant, i planteja una constel·lació de processos d’etiquetatge relacionals i dinàmics.

En els apartats següents, esbossarem les categories de l’alteritat sorgides a partir de les percepcions i el prisma d’aquells qui tenen la identitat autòctona, i el poder per ordenar les figures de l’“altre”, mostrant les percepcions i representacions que confeccionen els mecanismes alteritzants d’aquesta categoria.

5.1. Percepcions de l’immigrant genèric

No tots els immigrants es veuen afectats pel mateix “grau d’immigratat”. El cas d’estranyesa més extrem al barri i en el context europeu és el dels immigrants pobres procedents del “tercer món”, que segons Delgado (2003), ocupen l’extrem del rebuig social. En les entrevistes realitzades, l’immigrant internacional apareix com l’“altre” per excel·lència. Se’ls atribueixen valors culturals considerats inassimilables amb la nostra cultura: “De fuera los del mundo hindú o árabe son los que tienen otras costumbres muy diferentes (Teresa, 88 anys). “Tenim una cultura, uns valors diferents i arriba gent de fora amb una altra cultura, uns altres valors, no?” (Maria, 55 anys)

Aquest discurs encaixa amb la idea de *fonamentalisme cultural* que sustenta la nova lògica racista (Stolcke, 1995), la qual atribueix diferències culturals essencialistes als grups. Tanmateix, alguns interlocutors matisen aquesta visió, amb el cas dels immigrants sud-americans, a qui se’ls percep amb un “grau d’immigratat” menor per un tret cultural comú que redueix la distància cultural percebuda: “Ens entenem amb l’idioma amb els sud-americans. Potser la cultura també és molt diferent, val, però amb l’idioma ens entenem.” (Ignasi, 57 anys)

Aquest imaginari respon a una narrativa política europea que es filtra en les dinàmiques locals, generant una percepció de la immigració com perillosa, que amenaça la cohesió i estatus de classe mitjana dominant (Brettell i Nibbs, 2011). La immigració, així, és entesa com quelcom que cal “controlar, perquè sense control, pot ser un problema, com està passant.” (Martín, 23 anys)

Es produeix, doncs, una sensació de pèrdua de familiaritat en els espais comuns, vinculada amb l’hostilitat i l’amenaça imaginària que es “volen fer els amos” de l’espai

públic, utilitzant descripcions que evocuen estratègies militars (Aramburu, 2002: 80). Tal com expressen alguns informants: “Poblacions senceres estan sent envaïdes per gent de fora que es menja la població d’allà, i això està passant en moltes poblacions catalanes”. (Ignasi, 57 anys)

5.1.1. Els “pakis” i els “kebabs”

El comerç és un àmbit destacable per explorar els processos d’alterització al barri, ja que s’hi projecta una hipervisibilització estereotipada de l’immigrant (Mata-Codesal, 2016). Per als veïns autòctons, molts comerços són vistos com “de gent de fora”, d’immigrants, especialment aquells regentats per persones racialitzades: “En el barrio vas mirando y el super y el otro, todos son de fuera, pakistanies. Todos son extranjeros, poco hay españoles, también colombianos o peruanos”. (Teresa, 88 anys) Els negocis tradicionals locals, familiars, que hi han hagut al barri des dels seus inicis han anat tancant a causa de l’envelliment dels comerciants i la falta de relleu generacional del negoci. Molts ara són franquícies o comerços locals però desfamiliaritzats amb l’antic teixit comercial:

La perruqueria local fa un any que va tancar i en el mateix lloc hi ha un restaurant japonès, el caixer automàtic és ara un Vivari i la majoria dels bars i bodegues de gent de tota la vida, ara són restaurants nous de cuina argentina, o kebabs. Totes les verduleries i carnisseries han passat a ser franquícies en mans de grans superfícies com el Condis i el Coaliment, a preus elevats. També hi ha supermercats locals més petits, coneguts com “els pakis”.

(Extret diari de camp, 12 de març de 2025)

A propòsit d’això, la construcció sociosimbòlica de l’immigrant al barri s’ha articulada entorn de la idea que s’estan apropiant d’esferes comercials que “abans” no els pertanyien, desplaçant els negocis tradicionals “de tota la vida”, antics espais de sociabilitat veïnal: “Abans la gent agafava un negoci. Com per exemple la Basi, pues era un badulaque, però d’una senyora catalana”. (Maria, 55 anys) “Els han agafat gent que ha vingut de fora perquè gent d’aquí no vol emprendre un negoci d’aquests. La gent diu: oi! És que tots són pakistanès. Ja bueno! Agafa-ho tu, monta-ho!” (Susana, 43 anys)

Les comunitats locals es perceben constantment trencant-se de forma creixent degut als canvis globals i globalitzadors (Albet i Benach, 2012), que generen noves formes de conceptualitzar diferències i divisions socials. Al barri de Montbau, i en general a Barcelona, els “pakis” són llegits com immigrants que aprofiten les oportunitats per a convertir-se en una classe mitjana, que han vingut a prosperar (Albeda et al., 2017).

Al barri, diferent és la construcció simbòlica entorn els establiments col·loquialment denominats com “kebabs”, percebuts com a negocis conflictius i sovint criminalitzats. Són vistos com pertanyents a una classe baixa que infringeix la llei de manera tramposa, amenaçant la regulació legal que garanteix seguretat i control als grups dominants (Brettell i Nibbs, 2011).

Les activitats desenvolupades en aquests comerços són definides per la població local com “problemàtiques” i “il·legals”, interpretades com a degradants pel barri, i que atrauen “xusma” no benvinguda. Aquests comerços d’immigrants s’han convertit, des del punt de vista de gran part del veïnatge, progressivament com noves expressions de marginalitat, de mala reputació i generadores d’inseguretat (Aramburu, 2002:17):

Aquests tios son perjudicials per Montbau. No volen sapiguer res del ningú del barri, ni es volen integrar, només volen fer lo seu i punt. I al final qui va allà? gent xunga i s'emprenyen els veïns que estan a sobre. Hi ha un conflicte molt gros. Obren tard, embruten el parc d'allà i fan soroll fins altes hores de la nit. Permeten treure beguda, i no es volen entendre amb els veïns. S'estimen més obrir tard i tancar a les 2 de la matinada, i això porta un tipo de clientela. Com el barri de Montbau és un barri amagat pues passa aquest tipo de coses, la policia no pot controlar. (Ignasi, 57 anys)

Qualsevol conflicte entorn d’aquests negocis es culturalitza, ja que molts informats consideren que la seva manera “natural” de fer és incompatible amb “la nostra manera de viure”: “[...] El que no poden fer és mantenir la seva manera que farien allà. Jo soc diferent, jo espero una atenció. Si ells mantenen les seves costums com a comerç, jo no aniré a comprar allà, i acabaràs tancant” (Ignasi, 57 anys).

5.2. Fer-se del barri: la nativització de la immigració interna

Els mecanismes de diferenciació mitjançant la “cultura” operen afavorint la “desmigrantització” dels immigrants interns, que acaben essent naturalitzats com a part del “nosaltres” del barri pel fet de compartir una suposada cultura comuna. Tal

com expressa l'Ignasi (57 anys): “Catalans o castellans som espanyols vulguis o no, tenim una manera de fer”. “Yo no me considero inmigrante porque soy español y esto es España. Inmigrante considero por ejemplo estas que hemos hablado, por ejemplo colombianas”. (Esperanza, 82 anys)

El barri de Montbau, com molts barris perifèrics de la ciutat de Barcelona, es va construir amb la immigració interna com a base poblacional. Aquest col·lectiu, inicialment percebut com a “altre”, ha passat per un procés de nativització gràcies a la seva implicació en la construcció del barri i la seva permanència. El passat migratori d'aquest grup queda sovint invisibilitzat davant l'arribada d'immigració internacional, vista com “encara més altra” culturalment (Mata-Codesal i Aramburu, 2025).

Històricament hi havia certa segregació entre catalans i castellans, com mostren testimonis com el de Lluïsa (81 anys) o Macarena (57 anys), que recorden que les amistats sovint es feien dins el propi grup d'origen. Malgrat haver viscut tota la vida al barri, la inclusió plena no era automàtica per als immigrants interns, que sovint es mantenien en una posició de liminalitat simbòlica entre Catalunya i la regió de procedència. Aquests han rebut al llarg del temps senyals contradictòries dels “nadius” en quant a la seva admissió com a membres del “nosaltres”, que mitjançant diferents estratègies d'adscripció al barri —com la descendència, la consanguinitat i la creació de xarxes solidàries— podien resignificar la categoria de l'altre (Comas d'Argemir i Pujadas Muñoz, 1991): “Yo por ejemplo vine aquí y mi vecina, era un año mayor que yo, y enseguida se ofrecieron a ayudar”. (Teresa, 88 anys). “Els fills ja són aquí, per dir-ho d'alguna manera. Els pares nous vinguts estimen Catalunya com el que més, això no vol dir que no sentin amor per la seva terra, però ells són d'on són els seus fills perquè ells s'han criat aquí”. (Ignasi, 57 anys)

Així doncs, passen per un procés de nativització estretament vinculat al barri, com a lloc amb un sentit col·lectiu homogeni, que tendeix a passar per alt i desdibuixar altres aspectes polítics que dividien i classificaven els primers veïns. Aquest procés fa que es naturalitzin actualment i es fonguin amb la idea d'una autoctonia (Mata-Codesal i Aramburu, 2025).

Els fills d'aquesta generació d'immigrants interns construeixen una categoria sociopolítica específica dins el barri. Encara que hagin nascut al barri i hi hagin viscut tota la vida, arrossegueu rastres d'immigrat pel desplaçament dels familiars

(Aramburu, 2002; Delgado, 2003), com una “tara” que s’hereta generacionalment (2003: 21). La Macarena indica la seva catalanitat, tot i els pares haver sigut immigrants: “Jo abans deia que era xarrega. Jo he nascut aquí però els meus pares són de fora de Catalunya. Ara ja no ho dic, ara dic que sóc catalana. Ells es pensen que la gent que els pares són de fora no són tan catalans com els que tenen 8 cognoms catalans (Macarena, 57 anys)”

La immigració interna ha compartit amb la internacional una experiència compartida de l’estigmatització com a l’altre, entorn la classe i el treball, que alhora legitima formar part de la comunitat:

¿Y quién ha levantado Cataluña? ¡Pues los que han venido de fuera! Hombre! Entre todos. Los que hemos venido de fuera hemos levantado, a parte con los catalanes también pero que no se crean los catalanes que todo lo han hecho ellos. Que nadie nos ha regalao nada eh! Que no se piensen los catalanes que hemos venido aquí pa que nos mantengan (Esperanza, 82 anys, origen burgalés).

Aquest pont d’identificació (Mata- Codesal i Aramburu, 2025) fa que els immigrants interns siguin considerats mereixedors de formar part d’un “nosaltres” nacional productiu, a través de la seva força de treball. Es crea així un vincle que emparella la classe (treballador) amb experiències d’un passat migratori identificable (immigrant) (Mata-Codesal i Aramburu, 2025). Tanmateix, les diferències de classe i el rol dominant dels catalans en sectors més qualificats reforçaven una jerarquia social. Com indica l’Ignasi (57 anys):

Sí que és veritat que la gent d’aquí que tenia una bona col·locació social pues te’ls miraves per sobre l’hombro. El català era el que tenia el negoci, era el que estava vivint a Barcelona amb un condició social possiblement millor de les que venien de pobles. (Ignasi, 57 anys)

Los catalanes tenían mejores puestos de trabajo, más privilegios, estaban en su casa [Catalunya].(Esperanza, 82 anys)

Tant entre els immigrants interns com entre els informants que es perceben a si mateixos com autòctons no migrantitzats, és recurrent la idea que la immigració — actualment la internacional— és necessària per cobrir feines que la població local rebutja. Aquestes ocupacions, habitualment menys valorades i més precaritzades, són percebudes com poc desitjables pels autòctons, que alhora les troben necessàries, fet que situa els immigrants en un rol funcional dins l'estructura laboral i social. Paral·lelament, aquest discurs tendeix a reforçar una jerarquia simbòlica en la qual els autòctons mantenen un estatus superior, mentre que els immigrants esdevenen imprescindibles però subordinats.

Al final la immigració perquè ha pogut venir aquí? perquè l'espanyol o el català, no vol ser cambrer, no vol repartir butano, no vull ser taxista. Però el que s'ho curra, el que treballava de sol a sol... Igual que la pagesia, qui s'ho curra? Els negres, els sudamericans, els immigrants. Les feines de cuidador, cuidadora, dones de la neteja, difícilment veuràs a un català o un espanyol que faci això. (Ignasi, 57 anys)

La desmigrantització dels immigrants interns queda qüestionada amb l'auge de l'independentisme a partir de 2012. L'antiga frontera simbòlica es reactiva, i molts “catalans-catalans” identifiquen la immigració espanyola com un obstacle per a la independència, reobrint velles tensions identitàries: “Desde esto de la independencia se nota más la diferencia entre los catalanes y los españoles. Ahora a mí me dicen más que por que no hablo catalán” (Esperanza, 82 anys). Això demostra que les fronteres simbòliques de la identitat són dinàmiques i poden reconfigurar-se segons el context polític (Mata-Codesal i Aramburu, 2025).

6. Conclusions

Els processos d'alterització i (des)migrantització observats al barri de Montbau mostren que les identitats col·lectives són dinàmiques, múltiples i contextuais. Els límits de la categoria d'“autòcton” no són fixos: es redefeixen en funció del moment històric, dels fluxos migratoris i de la relació amb “els altres”. Aquest fenomen no depèn només del temps de residència, sinó de qui ostenta el poder simbòlic per traçar fronteres. Així, mentre els immigrants interns han estat progressivament nativitzats

mitjançant el vincle amb el barri i el treball, els immigrants internacionals són percebuts com alteritats inassimilables.

L'anàlisi evidencia que la construcció de l'"autoctonia" és inseparable de la figura de l'"immigrant", així com de les representacions col·lectives del "català" o l'"espanyol", dins d'un entramat on també intervenen altres identitats racialitzades, com "el moro" o "el sud-americà". Estudar aquestes identitats o alteritats com a categories fixes resulta metodològicament improductiu, ja que són el resultat de processos que es transformen, desapareixen, emergeixen o, fins i tot, guarden la ficció de continuar essent allò que ja van deixar de "ser" (Lurbe i Santamaría, 2007).

L'article no pretén categoritzar col·lectius, sinó qüestionar la naturalització d'aquestes fronteres simbòliques i reflectir sobre la seva transformació. A Montbau, com en molts barris perifèrics, aquestes identitats s'interseccionen amb altres factors socials com el gènere, o la classe. És per això, que és necessari comprendre la complexitat d'un sistema simbòlic d'estratificació social tenint altres límits simbòlics a més del que existeix entre establerts/nouvinguts.

Així mateix, per a un discerniment en profunditat dels processos identitaris i alteritzants d'un entorn, cal tenir en compte l'anàlisi nous factors de mobilitat que no s'han pogut quantificar, com el flux de persones provinents d'altres barris de Barcelona que han anat a viure a Montbau recentment. Aquest fet podria ser significatiu, ja que molts informants tenen la percepció que el barri "s'està posant de moda" entre les famílies barcelonines.

Tanmateix, cal considerar també la perspectiva d'altres comunitats simbòliques a part de la que analitza l'article, la dels establerts. És a dir, les categories socials alteritzades per aquest grup, una dimensió que no ha pogut ser abastada en aquest treball.

Aquest article permet reconèixer que els discursos sobre la diferència no sempre generen exclusió, però sí estructuren jerarquies i desigualtats subtils que cal continuar desvelant. Especialment, en contextos urbans perifèrics de ciutats com Barcelona, que han sigut —o continuen estant— relegats als marges, també simbòlics, de la ciutat.

7. Referències bibliogràfiques

AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2025a). *Taxa (%) de població estrangera*. Oficina Municipal de Dades (OMD), Padró Municipal d'Habitants. <https://portaldades.ajuntament.barcelona.cat/ca/estad%C3%ADstiques/srdhxemdp>

[Data de consulta: 30 d'abril de 2025]

AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2025b). *Índex d'envelliment*. Oficina Municipal de Dades (OMD), Padró Municipal d'Habitants. <https://portaldades.ajuntament.barcelona.cat/ca/estad%C3%ADstiques/toemytaakl?vi>

[ew=map](#) [Data de consulta: 27 d'abril de 2025]

AJUNTAMENT DE BARCELONA. (2025c). *Població*. Oficina Municipal de Dades (OMD), Padró Municipal d'Habitants. <https://portaldades.ajuntament.barcelona.cat/ca/estad%C3%ADstiques/toemytaakl?vi>

[ew=map](#) [Data de consulta: 26 d'abril de 2025]

ALBEDA, Y., TERSTEEG, A., OOSTERLYNCK, S. & VERSCHARAEGEN, G. (2017). "Symbolic boundary making in super-diverse deprived neighbourhoods". Dins *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 109(4), 470-484. <https://doi.org/10.1111/tesg.12297>

ALBET, A., & BENACH, N. (Eds.). (2012). *Doreen Massey: Un sentido global del lugar*. Barcelona: Icaria Editorial.

ANDERSON, B. (2006). *Comunidades imaginadas: Reflexiones sobre el origen y difusión del nacionalismo*. México: Fondo de Cultura Económica.

ARAMBURU OTAZU, M. (2002). *Los otros y nosotros. Imágenes del inmigrante en Ciutat Vella de Barcelona*. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE MONTBAU. (s.f.). Veïns Montbau. <https://www.veïnsmontbau.org/index.html>[Data de consulta: 2 d'abril de 2025]

BARRERA, A. (1985). *La Dialéctica de la identidad en Cataluña: un estudio de antropología social*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

BRETTELL, C. B. & F. G. NIBBS (2011). “Immigrant Suburban Settlement and the ‘Threat’ to Middle Class Status and Identity: The Case of Farmers Branch, Texas”. Dins *International Migration* 49, pp. 1–30

COHEN, A. P. (Anthony P. (1985). *The Symbolic construction of community*. Routledge.

COMAS D’ARGEMIR, D. & PUJADAS MUÑOZ, J. J. (1991). “Familias migrantes: reproducción de la identidad y del sentimiento de pertenencia.” *Papers*, 36, 33-56. <https://doi.org/10.5565/rev/papers/v36n0.1586>

CLUA I FAINÉ, M. (2011). Catalanes, inmigrantes y charnegos: “raza”, “cultura” y “mezcla” en el discurso nacionalista catalán. *Revista de Antropología Social*, 20, 55-75. https://doi.org/10.5209/rev_RASO.2011.v20.36262

DELGADO RUIZ, M. (2003). “¿Quién puede ser ‘inmigrante’ en la ciudad?” Dins *Mugak*, 18, 9-24.

GIMÉNEZ I COMPTE, C. (2018). *Montbau 50 anys. Un barri de Collserola*. Ayuntamiento de Barcelona.

LAMONT, M., PENDERGRASS, S., & PACHUCKI, M. (2015). “Symbolic boundaries”. In J. D. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (2nd ed., Vol. 23, pp. 850–855). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.10416-7>

LURBE, K., & SANTAMARÍA, E (2007). “Entre (nos)otros... o la necesidad de repensar la construcción de las alteridades en contextos migratorios.” En *Papers : revista de sociología*, 85(85), 57-69. <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2011>

MATA-CODESAL, D. (2016). “¿Es deseable desmigrantizar nuestras investigaciones?” *Ankulegi*, (20), 47-60. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6051876>

MATA-CODESAL, D. (2020). “Luchas por el control de lo escaso en un barrio de Barcelona”. En M. Aramburu Otazu & S. Bofill-Poch (Eds.), *Crisis y sentidos de injusticia. Tensiones conceptuales y aproximaciones etnográficas* (pp. 193-205). Edicions Universitat Barcelona.

MATA-CODESAL, D. & ARAMBURU, OTAZU, M. (2025). “En las fronteras de la autoctonía. Migrantes internos e internacionales en Barcelona (España)”. En *Estudios Fronterizos*, 26, Artículo e160. <https://doi.org/10.21670/ref.2502160>

PENCHASZADEH, A. (2008). *La cuestión del extranjero. una mirada desde la teoría de simmel*. Universidad Nacional de Colombia.

PÉREZ ANDÚJAR, Javier (2011): *Paseos con mi madre*. Barcelona: Tusquets.

RESSÒ (2025). “Revista independent d’Horta-Guinardó”. N° 19. 3-45

STOLCKE, V. (1995). “Talking culture: New boundaries, new rhetorics of exclusion in Europe”. *Current Anthropology*, 36(1), 1–24. <https://doi.org/10.1086/204339>

UNITEVA MONTBAU. (2011, 13 setembre). *El barrio de los veteranos*. <https://unitevamontbau.wordpress.com/2011/09/13/el-barrio-de-los-veteranos/>
[Dia de consulta: 1 de maig]

UNITEVA MONTBAU. (2016, 28 desembre). *Montbau: edificios, vecinos y vegetación con muchos años*. <https://unitevamontbau.wordpress.com/2016/12/28/montbau-edificios-vecinos-y-vegetacion-con-muchos-anos/> [Dia de consulta: 3 de maig]

WACQUANT, L. J. D. (2013). *Los condenados de la ciudad: gueto, periferias y Estado* (pp 265- 320). (M. Mayer, Trans.). Siglo Veintiuno.

WOOLARD, K., & FREKKO, S. (2013) “Catalan in the twenty-first century: romantic publics and cosmopolitan communities,” *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 16:2, 129-137, DOI: 10.1080/13670050.2012.720663

Annex 1: Taula sobre les regions d'origen dels residents de Montbau a l'any 1963

REGIÓN	CIFRAS RELATIVAS	CIFRAS ABSOLUTAS
Barcelona Provincia	42,42	-
Cataluña (sin Barcelona Provincia)	7,70	397
Andalusía	8,45	67
Aragón	10,85	86
Asturias	0,25	2
Baleares	0,88	7
Castilla La Nueva	3,66	29
Castilla La Vieja	6,94	55
Extremadura	2,02	16
Galicia	2,65	24
León	2,76	17
Murcia	2,39	19
Navarra	2,39	19
Valencia	4,41	35
Vascongadas	0,63	5
África española	0,50	4
Extranjero	1,26	10
TOTAL	100,16	792

“Tabla sobre la naturaleza de los cabezas de familia del barrio de Montbau, 1ª etapa, por regiones de origen”. Font: dossier informatiu del Patronat Municipal de l'Habitatge de 1963 (Giménez i Compte, 2018)

Annex 2: Entrevistes realitzades

Entrevistats	Edat, gènere, ocupació	Dades d'interès: passat migratori i vincle amb el barri	Nº entrevistes, duració i lloc
Ignasi	home, 57 anys, pare. Treballador a una entitat del barri	Nascut al barri. Persona important en la representativitat del barri. Família vivint al barri.	2 entrevistes: 18/04/2023→1h 24/03/2025→47 mins Entrevista realitzada al local de l'Associació de Veïns i Veïnes del barri
Anna	dona, 64 anys, mare, jubilada	Nascuda al barri. Persona voluntària al Ressò (revista). Ha estat vivint a altres barris de Barcelona de jove. Família vivint al barri.	1 entrevista 20/02/2023→ 53 mins. Entrevista realitzada a una cafeteria del barri
Macarena	dona, 57 anys, mare, treballadora	Nascuda al barri. Va marxar de jove i va tornar amb el primer fill. Família immigració interna, vivint al barri.	1 entrevista 12/03/2025→ 1h 08 mins. Entrevista realitzada a una cafeteria del barri
Esperanza	dona, 82 anys, mare i àvia, treballadora de la llar	Va néixer a un poble petit província Burgos. Va venir a l'any 1967 amb el seu marit.	3 entrevistes: 12/04/2023→ 30 mins 20/02/2025→ 35 mins 26/02/2025→ 22 mins Les entrevistes van ser realitzades al seu domicili

Antonio	home, 88 anys, pare i avi, jubilat	Va néixer a un poble petit de la província de Burgos. Va venir a l'any amb la seva dona. Ex guardia civil i ex treballador de la Seat.	1 entrevista: 20/02/2025 → 1h i 9 mins L'entrevista va ser realitzada al seu domicili
Miquel	home, 84 anys, jubilat	Va néixer al centre de Barcelona. Va arribar al barri al 1982	2 entrevistes: 20/04/2023 → 23 mins 25/02/2025 → 40 mins Les entrevistes van ser realitzades al seu domicili
Lluïsa	dona, 81 anys, mare i àvia, treballadora de la llar	Nascuda en un poble de la província de Girona, va arribar al barri al 1965.	2 entrevistes: 20/04/2023 → 30 mins 25/02/2025 → 40 mins Les entrevistes van ser realitzades al seu domicili
Maria	dona, 55 anys, mare treballadora	Nascuda al barri. Va marxar de jove i va tornar amb el primer fill. Família immigració interna, vivint al barri.	1 entrevista: 24/02/2023 → 35mins L'entrevista va ser realitzada al seu domicili
Marcos	home, 45 anys, treballador	Va venir al barri al 2010.	1 entrevista 24/02/2023 → 29 mins L'entrevista va ser realitzada al seu domicili

Susana	dona, 43 anys, mare treballadora, comerciant	Nascuda al barri. Va marxar de jove i va tornar amb el primer fill. Família d'origens catalans vivint al barri. Ha iniciat un negoci al barri.	1 entrevista 24/03/2025→ 1h i 10 mins Les entrevistes van ser realitzades al local del seu comerç al barri
Ricard	home, 50 anys, pare treballador, comerciant	Va néixer al barri. Mai ha viscut a cap altre lloc. Té un bar familiar al barri . Família vivint al barri d'origens al Priorat.	1 entrevista: 24/02/2025→ 1h i 11 mins L'entrevista va ser realitzada al local del seu comerç al barri
Carlos	home, 79 anys, jubilat, pare	Persona important en la representativitat del barri. Va arribar al barri al 1963 per trasllat del pare que era militar. Nascut a Còrdoba, Andalusia.	1 entrevista: 14/03/2023→ 50 mins L'entrevista va ser realitzada al local de l'Associació de Veïns i Veïnes del barri
Núria	dona, 80 anys, mare i àvia jubilada,	Va néixer a un poble rural de Catalunya. Va arribar al barri al 1968.	1 entrevista: 19/03/2025→45 mins L'entrevista va ser realitzada al seu domicili
Teresa	dona, 88 anys, mare i àvia, treballadora de la llar	Va néixer a Melilla. Va venir amb el seu marit que era policia nacional i el van destinar a Barcelona. Tots els fills han marxat del barri.	1 entrevista: 18/03/2025→1h i 5mins L'entrevista va ser realitzada al seu domicili

Martín	home, 23 anys, estudiant	Nascut al barri. Família ascendent vivint al barri.	1 entrevista: 26/02/2025→41 mins L'entrevista va ser realitzada a una cafeteria del barri
Agnès	dona, 84 anys, mare i àvia, jubilada,	Nascuda a un poble rural de Catalunya. Va arribar al barri al 1966. Bar familiar al barri. Família descendent vivint al barri.	1 entrevista: 24/02/2025→ 30 mins L'entrevista va ser realitzada al local del seu comerç al barri

Font: Elaboració pròpia a partir de les entrevistes realitzades (2025)

Guió entrevista primers habitants del barri nascuts a Catalunya:

(presentació meva, presentació seva, que dongui consentiment per gravar l'audio):
edat, gènere, situació laboral, (familiar i econòmica depèn del grau de confiança)

RELAT DE VIDA:

En quin idioma vols que parlem?

On vas néixer? On et vas criar? Quan vas venir al barri? Què vas pensar a l'arribar?

Vas estudiar? Quan vas començar a treballar?

(en cas de que no hagi nascut a Barcelona):

Què pensaves de Barcelona abans de venir? T'hagués agradat anar a un altre lloc?

Preguntes generals del barri: abans/després

- Que vas pensar del barri quan vas arribar? Per què vas decidir venir a Montbau?
Com vas aconseguir un pis aquí?

- Què és el que més et va agradar a l'arribar a Montbau? I el que menys?
- Què és el que més t'agrada ara del barri?
- Com es viu en general al barri? Estas còmode?
- Hi ha alguna cosa que trobis a faltar del barri? Ara han canviat coses?
- Quan penses en el barri de quan erets petita, quines paraules o imatges et venen al cap? I ara?
- Creus que haver viscut a Montbau t'ha limitat en algun àmbit de la teva vida?
- Què és per tu ser del barri?
- Tu et sents del barri?
- Creus que hi ha gent que viu aquí que no es del barri?
- Què creus que et fa ser del barri?
- Quan la gent et pregunta d'on ets, que dius?
- Parles del barri a cercles teus que son de fora si en teniu?
- Vas molt al centre? Fa quan que no hi vas?
- T'agradaria viure a un altre lloc?
- On fas la compra? o altres necessitats bàsiques?
- Sents que vius a les afores de Barcelona? T'agrada?

- (Convivència, vida comunitària, participació al barri)
- Creus que hi havia algun conflicte entre la gent que vivia aquí? I ara també hi ha?
- Què recordes de la gent del barri aleshores? Ara som igual?
- Com era la teva relació amb els veïns i veïnes? I ara, els coneixes?
- Creus que hi havia teixit veïnal? Ara?
- Creus que l'associació de veïns del barri es necessària? Organitzen coses pels veïns? I abans? Has participat en alguna entitat del barri? Fas activitats d'oci al barri?

(Percepció immigració interna)

- Recordes alguna cosa de la relació amb tota la gent que va venir al barri d'altres llocs d'Espanya? Que pensaves de que vingues tanta gent? Com estava vist entre la gent del barri? Era algo que beneficiava a Catalunya o més aviat un problema?

- Creus que hi havia algun problema de convivència? Penses que s'havien d'integrar al barri? ho van fer?
- Creus que hi havien diferències d'algun tipus entre la gent catalana i la que va arribar?
- Quin idioma es parlava al barri, i ara?
- Sabeu el què és ser xarnego? Era algo dolent? I ara?

Preguntes actualitat del barri:

- creus que ha canviat algun espai del barri?
(Percepció immigració internacional)
- Coneixes a alguna persona ara que hagi vingut fa poc al barri?
- Creus que hi ha algun problema de convivència al barri amb la gent nouvinguda?
- Que és ser immigrant? Què opines de la immigració?
- Hi ha immigrants al barri? Qui son?
- Creus que tenim diferències?
- Creus que estan bé al barri?
- Vas a consumir o a comprar als negocis nous del barri? Quins si i quins no?

Annex 3

Reflexions ètiques

Aquest barri no només ha estat objecte d'estudi per a la investigació, sinó també és l'espai de vida personal: visc a Montbau, i aquest fet ha condicionat la meua experiència etnogràfica. El fet de formar part del veïnat ha facilitat l'establiment de relacions de confiança i *rapport*, i l'accés a certs espais i dinàmiques quotidianes. La meua presència sovint no es percebia com a intrusiva, cosa que ha estat un avantatge. Tanmateix, cal reflexionar sobre el biaix i limitacions d'aquesta realitat. En tant que formo part d'un sector social concret dins del barri —generacional, trajectòria, pràctiques i codis culturals—, he tingut dificultats per accedir a col·lectius amb els quals hi ha fronteres simbòliques o distància relacional. Això ha afectat tant la selecció dels informants, com el tipus d'informació compartida durant algunes entrevistes. Assumeixo aquesta inclinació com a part inseparable de la recerca. Per això, he intentat realitzar un exercici conscient extra d'estranyament i reflexivitat per tal de no

naturalitzar les categories socials observades. Pretenc presentar una mirada parcial i emplaçada, que parteix d'una experiència concretar i determinada dins la xarxa de relacions del barri de Montbau, i no exposar una representació total del barri.

Justificació ètica i d'anonimat dels participants

Totes les persones entrevistades durant el treball de camp han participat de manera voluntària i han estat informades prèviament sobre els objectius de la recerca i el seu caràcter acadèmic. Totes han donat el seu consentiment informat verbal, enregistrat per una gravadora de veu, per ser entrevistades i enregistrades.

Per garantir la confidencialitat i protegir la identitat dels informants, s'ha optat per l'anonimat en totes les citacions, utilitzant inicials o pseudònims i eliminant qualsevol dada identificativa que pogués comprometre la seva privacitat. Aquesta decisió també respon a peticions explícites d'alguns participants, i al compromís ètic de cura en el tracte amb les persones col·laboradores, especialment en un context proper i de convivència com és el barri estudiat.

Compromís ètic

Com a part del compromís ètic amb la comunitat de Montbau, estic treballant per fer un retorn del present estudi al barri, amb la voluntat de compartir els resultats d'una manera accessible i significativa. Per això, estic en contacte amb la revista *El Ressonà* —una publicació local i autogestionada— amb la intenció de publicar-hi un article divulgatiu que resumeixi les principals conclusions de la recerca i fomenti la reflexió col·lectiva sobre la identitat, la convivència i la memòria barrial.